

Rimskodobna keramika z Ajdovščine pri Rodiku

Verena VIDRIH PERKO

Izvleček

Prispevek je analiza keramike odkrite s sistematičnimi arheološkimi izkopavanji leta 1993 in površinskega terenskega pregleda, narejenega avgusta 1995. Med zgodnjem rimskim gradivom se pojavlja keramika s črnim premazom, keramika tankih sten, padanska sigilata in oblike zgodnjih italjskih amfor in sivo kuhinjsko posodje z očitno prazgodovinsko tradicijo.

Med poznim posodjem je dobro zastopana afriška sigilata, pogoste so tudi amfore. Namizno posodje je večidel lokalne proizvodnje in večkrat posnema oblike sigilat. Sodeč po poznorimskem uvoženem posodju, ki je prihajalo iz severnoafriških provinc, je bila naselbina dobro oskrbovana s hrano severnoafriškega izvora, s katero je bila plačana *annona* - davek v obliki prehranskih izdelkov.

Na Ajdovščini pri Rodiku je v letih 1993 in 1995 Arheološki oddelek Filozofske fakultete pod vodstvom dr. Božidarja Slapšaka nadaljeval sistematična raziskovanja (ANSI 1975, 132).

Med prejšnjimi večletnimi raziskavami so bili na najdišču odkriti sledovi prazgodovinske, zgodnjeantične in poznoantične naselbine (Slapšak 1977b; Slapšak 1978; Slapšak 1985) ki je bila verjetno središče Rundiktov. Njihovo ime je omenjeno na napisu iz klavdijskega obdobja, najdenem pri Materiji, približno 5 km od sedanje vasi Rodik (Slapšak 1977a). Raziskano je bilo tudi naselju pripadajoče grobišče Pod Jezerom (Istenič 1987).

IZKOPAVANJA 1993

Pričujoči pregled obsega vse v letu 1993 izkopane in pri površinskem terenskem pregledu iz

Abstract

This article contains an analysis of the pottery finds from systematic archaeological excavations in 1993 and a field survey carried out in August 1995. The early Roman material includes pottery with black slips, thin-walled pottery, Po valley sigillata, and forms of early Italic amphorae and grey cooking vessels in an evident prehistoric tradition.

African sigillata is well represented among the late pottery, and amphorae are also common. The table ware is mostly of local production and frequently imitates the forms of the sigillata. Judging from the Late Roman imported pottery from the North African province, the settlement was well supplied with food from north African sources, from which the *annona* - a tax in foodstuffs - was paid.

leta 1995 zbrane povedne keramične najdbe: to so odlomki, ki imajo ohranjeno ustje, ročaj ali dno, razpoznavno fakturo ali ornament.¹

Gradivo je bilo razdeljeno v skupine: fino namizno posodje, namizno posodje, groba hišna keramika in amfore (Vidrih Perko 1994, 120-132).

K zgodnjemu finemu namiznemu posodju prištevamo neznamen odlomek ostenja keramike s črnim premazom in odlomek čaše tankih sten iz zgodnjega obdobja. Keramika s črnim premazom spada v najstarejšo antično poselitveno plast, verjetno iz avgustejskega obdobja (Horvat 1990, 116, op. 32; Horvat 1993, 11). Odlomka ostenja čaše tankih sten (*sl. I: 1*) z okrasom, izvedenim s koleščkom, zaradi neznanne velikosti ne moremo datirati natančneje kot okvirno v 1. st. po Kr. Okras koleščkanja v pasovih se na keramiki tankih sten pojavlja na Štalenskem vrhu v kompleksu 5, obdobje III, ki je datiran med leta 15-25 po Kr. (Schind-

¹ Ostalo gradivo v obdeluje in pripravlja za objavo izr. prof. Slapšak s sodelavci.

ler-Kaudelka 1975, 167 s). Odlomek skodelice, okrašene z vrezanim, mrežastim ornamentom (*sl. I: 2*), je posnetek posodja tankih sten z enakim okrasom, značilen za tiberijsko obdobje. Takšen okras se pojavlja na skodelicah v 6. kompleksu s Štalenskega vrha, datiranim med leta 20-30 po Kr. (Schindler-Kaudelka 1975, 167, t. 39: 130).

K zgodnjemu finemu namiznemu posodju prištevamo tudi nekaj odlomkov ostenja padanske sigilate, okvirno datirane v 1. st. po Kr.

Med navadno namizno posodje sodijo številni odlomki ustij vrčkov, vaz in ročajev, ki časovno niso natančneje opredeljivi. Sodeč po glini so lokalne proizvodnje. Med lokalne izdelke sodi tudi v celoti ohranjena oljenka pečatnega tipa (*sl. I: 3*); zaradi zelo slabe izdelave in hruškaste oblike bi jo mogli uvrstiti med poznoantične izdelke.

Odlomek sklede s širokim robom (*sl. I: 4*) je sekundarno prežgan in slabo ohranjen. Sodi k oblikam poznih skled s širokim robom, znanih med poznoantičnim glaziranim posodjem (Leben, Šubic 1990, t. 13: 231) ter razširjenimi oblikami afriške in fokejske sigilate (Hayes 1972, 140-144 in 329; Hayes 1980, 525). Zaradi sekundarne prežganosti ni moč identificirati fature, vsekakor pa je očitno, da gre za fino, uvoženo posodje.

Zelo razširjeno poznoantično fino namizno posodje je bila afriška sigilata. Najdeni so bili številni odlomki, lahko prepoznavni po značilni opečnato rdeči barvi, premazani površini in posebno trdem žganju (Carandini 1981, 11-18). Nekatere z ohranjenim ustjem lahko natančneje časovno opredelimo.

Odlomek (*sl. I: 5*) je zaradi neznatne velikosti težko opredeljiv. Vendar se oblika ustja (velikost premera ni določljiva!) ujema z obliko sklede Hayes 81 B, št. 8, datirano v drugo polovico 5. st. (Hayes 1972, 129, sl. 22: 8), iz Kartagine pa je znana iz konca 4. in 5. st. (Atlante, 105, t. XLVIII: 4).

Odlomek (*sl. I: 6*), okrašen z motivom žigosane smrekove vejice, sodi najverjetneje k motivu št. 77 po Hayesu. Motiv se pojavlja na posodju afriške sigilatne produkcije D2, kot stil A (ii) je datiran v čas od 350 do 420 (Hayes 1972, 218, sl. 42, št. 77; Atlante, 128, žig št. 143; glej tudi Mackensen 1985, 33).

Ustje skodelice (*sl. I: 7*) se ujema z obliko Lamboglia 57, datirano v čas med 420-475. Oblika, ki ima z zarezi okrašeno ustje, je domnevno starejša od oblike z neokrašenim ustjem (Hayes 1972, 121, sl. 21, oblika 73, št. 1; Atlante, str. 72, kjer navaja depozit iz Abu Mene, datiran v čas okoli

480, z veliko količino skodelic istega tipa, večidel neokrašenih). Sorodne oblike je slabo ohranjen odlomek skodelice neokrašene različice (*sl. I: 8*). Prištevamo jo k obliki Hayes 73 A in sodi v isti čas. Odebeljeno ustje skodelice (*sl. I: 10*) je posnetek sigilatnega posodja oblike Hayes 73 ali sorodne in okvirno sočasno podobni afriški obliki (Hayes 1972, 121).

Dna sklede (*sl. I: 9*) zaradi premajhne ohranjenosti ne moremo natančneje identificirati, verjetno pa sodi k eni izmed priljubljenih oblik skled iz 4. in prve polovice 5. st., ki so pogoste tudi na Ajdovščini, najverjetneje k obliki Hayes 59 ali 61, ki se tudi sicer zelo pogosto pojavljata in sta znani v mnogih različicah (Atlante, 82-84).

Odlomek sklede (*sl. I: 11*) se še najbolj približuje obliki Hayes 65, št. 1, datirani v 4. in začetek 5. st. (Hayes 1972, 111: sl. 18; Atlante, 82).

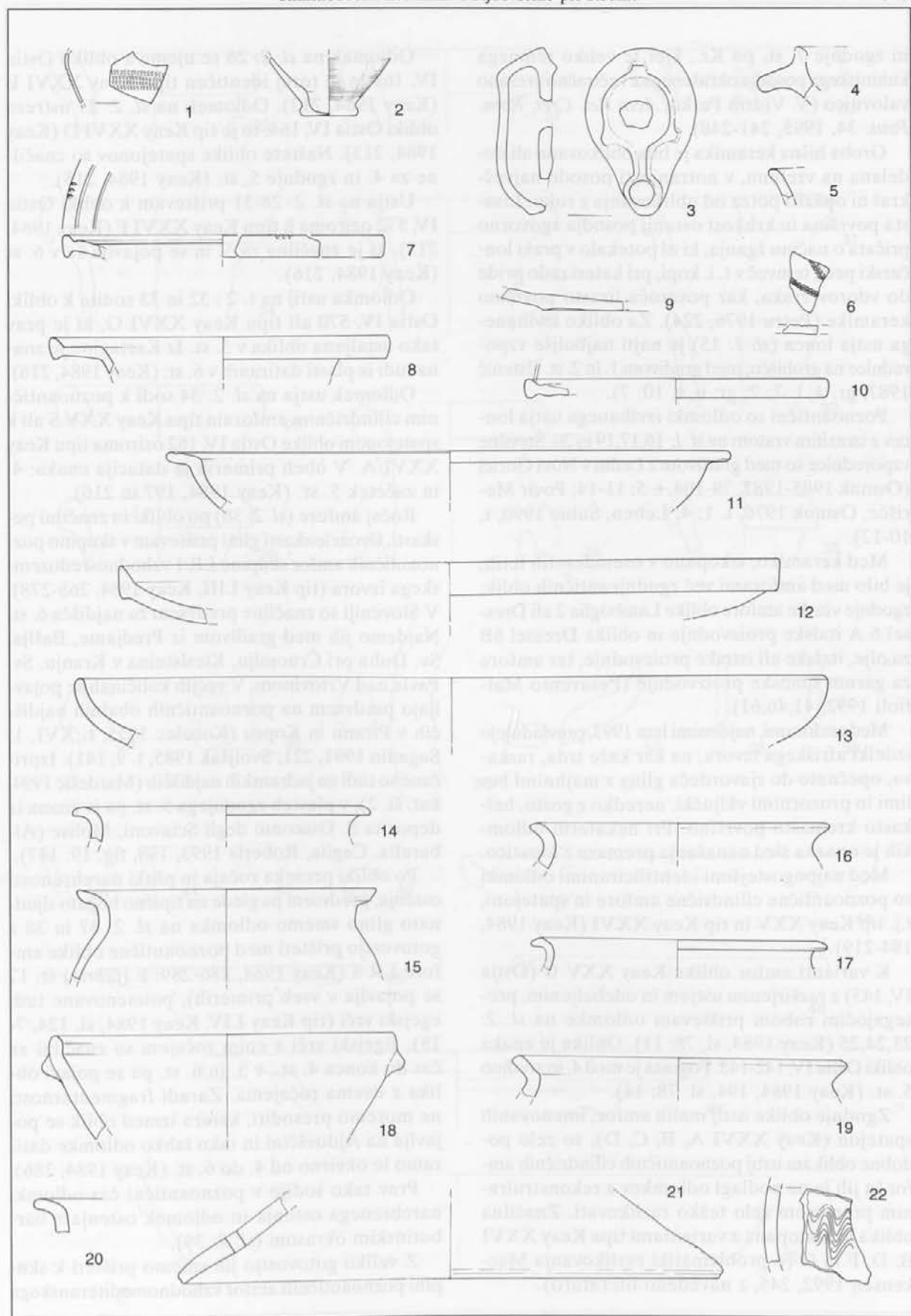
Odlomek ustja sklede (*sl. I: 12*) sodi k obliki Hayes 61 B, št. 33, iz prve polovice 5. st. (Hayes 1972, str. 105: sl. 17; 33).

Široka polkroglasta skleda na *sl. I: 13* sodi k obliki Hayes 64, št. 2. Po Hayesu sodi v zadnjo četrtino 4. st., v Atlante je oblika datirana v prvo polovico 5. st. (Hayes 1972, 109-111; Atlante, 87).

Groba hišna keramika ima značilno porozno in neporozno fakturo, ki kaže le v prelomu številna primešana drobna bela zrnca apnenca, ki je med žganjem večidel zgorel ali kasneje izpadel.² Keramika ni služila le za kuhanje, temveč očitno tudi za pripravo in shranjevanje živil. Med oblikami so večidel lonci z izvihanim ustjem (*sl. I: 14-17, 19, 20*), konične sklede, latvica s plastičnim ušescem (*sl. I: 18*) in pokrovi (*sl. I: 21*). Oblike, posebej latvice s plastičnim ušescem, so močno vezane na prazgodovinsko kaštelirsko keramiko tega območja (Istenič 1987, 108). Prazgodovinska tradicija je opazna tudi na drugih kraških najdiščih (npr. Povir Merišče, Osmuk 1976, t. 1: 1-3).

Groba hišna keramika je neokrašena ali okrašena z vodoravnim žlebljenjem in preprostim metličenjem (*sl. I: 21*). Zelo izpoveden je odlomek ostenja lonca, okrašenega z večtračno vrezano valovnico (*sl. I: 22*). Valovnica na grobi kuhinjski keramiki se le redko pojavlja pred koncem 4. st., kar je dobro razvidno na keramiki s Hrušice in Martinj Hriba (Rodriguez 1992; Leben, Šubic 1990, 313-354, t. 11: 190; t. 12: 210-212). Večtračna vrezana valovnica pa je zelo pogosta na posodju iz poznega 5. in 6. st., npr. v Piranu, med gradivom, izkopanim pri Sv. Juriju, datiranim v pozno 5., 6.

² Ker niso bile opravljene arheometrične raziskave so moje ugotovitve le domnevne.

Sl. 1: Ajdovščina pri Rodiku, izkopavanja 1993. Vse keramika. M. = 1:3
 Fig. 1: Ajdovščina near Rodik, 1993 excavations. All pottery. Scale = 1:3.

in zgodnje 7. st. po Kr., kjer je veliko temnega kuhinjskega posodja okrašenega z večtračno vrezano valovnico (V. Vidrih Perko, *Acta Rei. Cret. Rom. Faut.* 34, 1995, 241-248).

Groba hišna keramika je bila oblikovana ali delana na vretenu, v notranjosti posode največkrat ni opaziti potez od oblikovanja z roko. Lisa površina in krhkost ostenij posodja zgovorno pričata o načinu žganja, ki ni potekalo v pravi lončarski peči, temveč v t. i. kopi, pri kateri rado pride do vdorov zraka, kar povzroča lisasto površino keramike (Petru 1976, 224). Za obliko izvihanega ustja lonca (*sl. 1: 15*) je najti najboljše vzporednice na grobišču, med gradivom 1. in 2. st. (Istenič 1987, gr. 4, t. 7: 2; gr. 6, t. 10: 7).

Poznoantični so odlomki izvihanega ustja loncev z izrazitim vratom na *sl. 1: 16, 17, 19 in 20*. Številne vzporednice so med gradivom z Ledin v Novi Gorici (Osmuk 1985-1987, 79-104, t. 5: 11-14; Povir Merišče, Osmuk 1976, t. 1: 4; Leben, Šubic 1990, t. 10-12).

Med keramiko, izkopano v osemdesetih letih, je bilo med amforami več zgodnjeantičnih oblik: zgodnje vinske amfore oblike Lamboglia 2 ali Dressel 6 A italške proizvodnje in oblika Dressel 6B za olje, italške ali istrske proizvodnje, ter amfore za garum španske proizvodnje (Pesavento Mattioli 1992, 41, 46, 61).

Med amforami, najdenimi leta 1993, prevladujejo izdelki afriškega izvora, na kar kaže trda, raskava, opečnato do rjavordeča glina z majhnimi belimi in prozornimi vključki, neredko z gosto, belkasto kremasto površino. Pri nekaterih odlomkih je opazna sled nanašanja premaza z lopatico.

Med najpogostejšimi identificiranimi odlomki so poznoantične cilindrične amfore in spatejoni, t. j. tip Keay XXV in tip Keay XXVI (Keay 1984, 184-219).³

K varianti amfor oblike Keay XXV C (Ostia IV, 143) z razširjenim ustjem in odebeljenim, presegajočim robom prištevam odlomke na *sl. 2: 23, 24, 25* (Keay 1984, sl. 78: 11). Oblika je enaka obliki Ostia IV, 142-145. Pogosta je med 4. in sredino 5. st. (Keay 1984, 194, sl. 78: 14).

Zgodnje oblike ustij malih amfor, imenovanih spatejon (Keay XXVI A, B, C, D), so zelo podobne oblikam ustij poznoantičnih cilindričnih amfor in jih je na podlagi odlomkov z rekonstruiranim premerom zelo težko razlikovati. Značilna oblika je zastopana z variantami tipa Keay XXVI B, D, F in G (o problematiki razlikovanja Mackensen 1992, 245, z navedeno literaturo).

Odlomek na *sl. 2: 26* se ujema z obliko Ostia IV, 163 in je torej identičen tipu Keay XXVI B (Keay 1984, 212). Odlomek na *sl. 2: 27* ustreza obliki Ostia IV, 164, to je tip Keay XXVI D (Keay 1984, 213). Naštete oblike spatejonov so značilne za 4. in zgodnje 5. st. (Keay 1984, 215).

Ustja na *sl. 2: 28-31* prištevam k obliki Ostia IV, 572 oziroma k tipu Keay XXVI F (Keay 1984, 213), ki je značilna za 5. in se pojavlja še v 6. st (Keay 1984, 216).

Odlomek ustij na t. 2 : 32 in 33 sodita k obliki Ostia IV, 570 ali tipu Keay XXVI G, ki je prav tako ustaljena oblika v 5. st. Iz Kartagine je znana tudi iz plasti datiranih v 6. st. (Keay 1984, 216).

Odlomek ustja na *sl. 2: 34* sodi k poznoantičnim cilindričnim amforam tipa Keay XXV S ali k spatejonom oblike Ostia IV, 162 oziroma tipu Keay XXVI A. V obeh primerih je datacija enaka: 4. in začetek 5. st. (Keay 1984, 197 in 216).

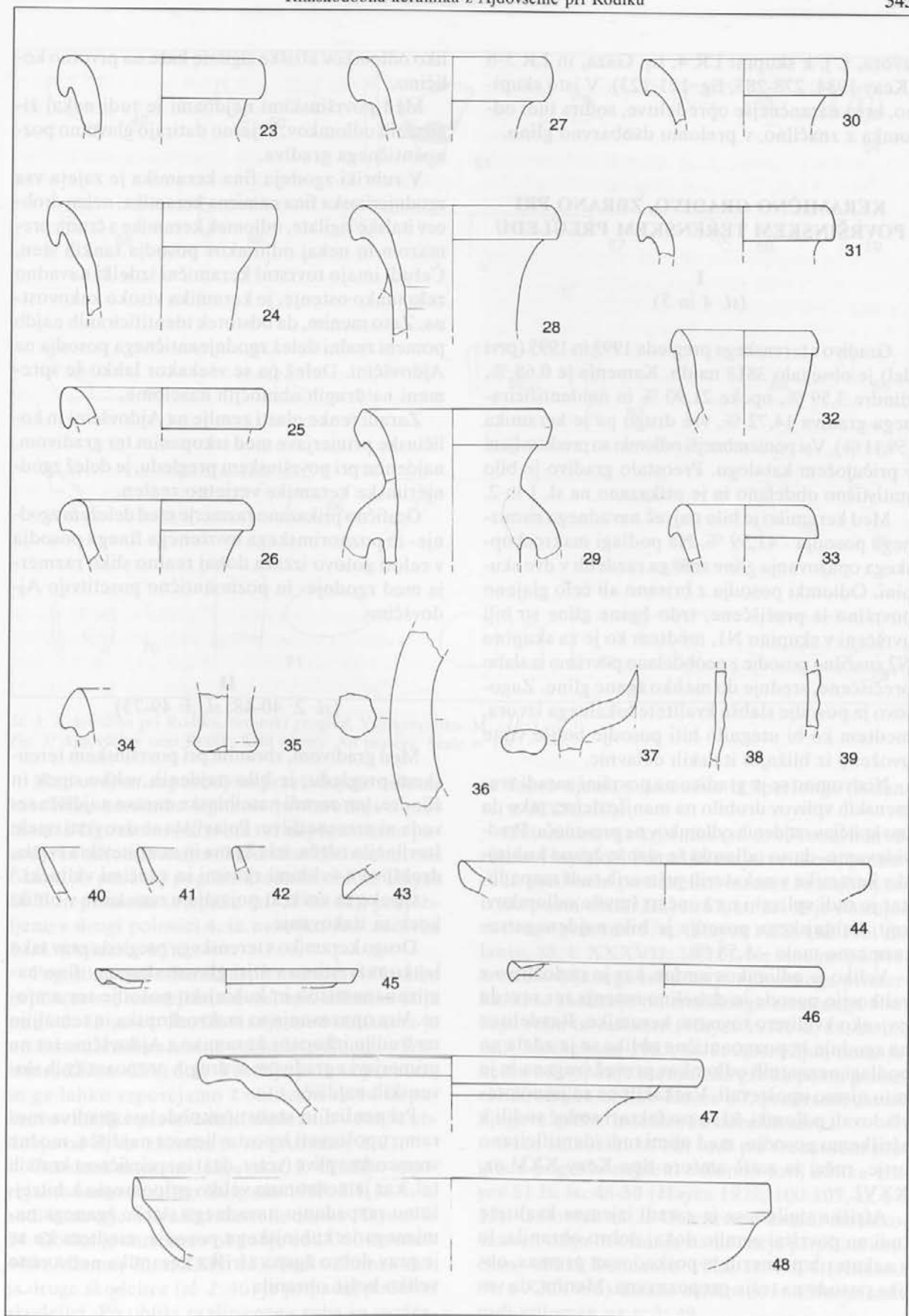
Ročaj amfore (*sl. 2: 36*) po obliki in značilni peškasti, sivozelenkasti glini prištevam v skupino poznoantičnih amfor skupine LR 1 vzhodnosredozemskega izvora (tip Keay LIII, Keay 1984, 268-278). V Sloveniji so značilne predvsem za najdišča 6. st. Najdemo jih med gradivom iz Predjame, Bašlja, Sv. Duha pri Črnomlju, Kieslsteina v Kranju, Sv. Pavla nad Vrtovinom. V večjih količinah se pojavljajo predvsem na poznoantičnih obalnih najdiščih v Piranu in Kopru (Korošec 1955, t. XVI, 1; Sagadin 1991, 221; Svolsjak 1985, t. 9, 141). Izpričane so tudi na jadranskih najdiščih (Mardešić 1994, kat. št. 2), v plasteh zgodnjega 5. st. pa je znana iz depozita S. Giacomo degli Sciaconi, Molise (Albarella, Ceglie, Roberts 1993, 198, fig. 19: 147).

Po obliki preseka ročaja in plitki narebrenosti ostenja, predvsem pa glede na tipično bogato sljudnato glino smemo odlomka na *sl. 2: 37 in 38* z gotovostjo prišteti med poznoantične oblike amfore LR 3 (Keay 1984, 286-289: F (*fabric*) št. 17 se pojavlja v vseh primerih), poimenovane tudi egejski vrči (tip Keay LIV, Keay 1984, sl. 124, 7-18). Egejski vrči z enim ročajem so značilni za čas do konca 4. st., v 5. in 6. st. pa se pojavi oblika z dvema ročajema. Zaradi fragmentarnosti ne moremo presoditi, katera izmed oblik se pojavlja na Ajdovščini in tako lahko odlomke datiramo le okvirno od 4. do 6. st. (Keay 1984, 286).

Prav tako sodijo v poznoantični čas odlomki narebrenega ostenja in odlomek ostenja z barbotinskim okrasom (*sl. 2: 39*).

Z veliko gotovostjo jih smemo prišteti k skupini poznoantičnih amfor vzhodnomediterranskega

³ Pri Italijanih je tovrstno posodje imenovano "contenitori cilindrici della tarda eta imperiale" in "spatia". D. Manacorda, Anfore; A. Carandini, C. Panella, Ostia IV. Le Terme del Nuota tore, *Studi Misc.* 23, 1977, 171 in 211.

Sl. 2: Ajdovščina pri Rodiku, 23-39 izkopavanja 1993; 40-48 terenski pregled. Vse keramika. M. = 1:3

Fig. 2: Ajdovščina near Rodik, nos. 23-39, 1993 excavations; nos. 40-48, field survey. All pottery. Scale = 1:3

izvora, t. j. k skupini LR 4, tip Gaza, in LR 5-6 (Keay 1984, 278-283, fig. 121-123). V isto skupino, brez natančnejše opredelitve, sodita tudi odlomka z značilno, v prelomu dvoobarvno glino.

KERAMIČNO GRADIVO, ZBRANO PRI POVRŠINSKEM TERENSKEM PREGLEDU

I

(sl. 4 in 5)

Gradivo s terenskega pregleda 1993 in 1995 (prvi del) je obsegalo 3818 najdb. Kamenja je 0,68 %, žlindre 3,59 %, opeke 21,90 % in neidentificiranega gradiva 14,72 %, vse drugo pa je keramika (59,11 %). Vsi pomembnejši odlomki so predstavljeni v pričujočem katalogu. Preostalo gradivo je bilo statistično obdelano in je prikazano na sl. 1 in 2.

Med keramiko je bilo največ navadnega namiznega posodja - 41,59 %. Na podlagi makroskopskega opazovanja gline smo ga razdelili v dve skupini. Odlomki posodja z brisano ali celo glajeno površino iz prečiščene, trdo žgane gline so bili uvrščeni v skupino N1, medtem ko je za skupino N2 značilno posodje z neobdelano površino iz slabo prečiščene, srednje do mehko žgane gline. Zagotovo je posodje slabše kvalitete lokalnega izvora, medtem ko bi utegnili biti posodje boljše vrste uvoženo iz bližnjih italjskih delavnic.

Nedvomno se je gradivo na površini zaradi vremenskih vplivov drobilo na manjše delce, tako da nas količina najdenih odlomkov ne preseneča. Predvidevamo, da so odlomki še slabše žgane kuhinjske keramike v nekaterih primerih tudi razpadli, kar je tudi vplivalo na končno število odlomkov, kajti kuhinjskega posodja je bilo najdenega sorazmerno malo - 5,58 %.

Veliko je odlomkov amfor, kar je razločljivo z velikostjo posode in debelino ostenja ter seveda z visoko kvaliteto tovrstne keramike. Razdelitev na zgodnje in poznoantične oblike se je zdela na podlagi neznatnih odlomkov preveč tvegana in je zato nismo upoštevali. Vsekakor pa so jasno prevladovali odlomki, ki so po fakturi sodeč sodili k afriškemu posodju, med njimi tudi identificirano ustje, ročaj in zatič amfore tipa Keay XXV oz. XXVI.

Afriška sigilata se je zaradi izjemne kvalitete tudi na površini zemlje dokaj dobro ohranila; le v nekaterih primerih je poškodovan premaz, oblika posode pa težje prepoznavna. Menim, da ve-

liko odlomkov afriške sigilate kaže na prvotno količino.

Med površinskimi najdbami je tudi nekaj žigosanih odlomkov, ki jasno datirajo glavnino poznoantičnega gradiva.

V rubriki zgodnja fina keramika je zajeta vsa zgodnjerimska fina namizna keramika: nekaj drobcev italske sigilate, odlomek keramike s črnim premazom in nekaj odlomkov posodja tankih sten. Četudi imajo tovrstni keramični izdelki navadno zelo tanko ostenje, je keramika visoko kakovostna. Zato menim, da odstotek identificiranih najdb pomeni realni delež zgodnjeantičnega posodja na Ajdovščini. Delež pa se vsekakor lahko še spremeni na drugih območjih naselbine.

Zaradi tenke plasti zemlje na Ajdovščini in količinske primerjave med izkopanim ter gradivom, najdenim pri površinskem pregledu, je delež zgodnjerimske keramike verjetno realen.

Grafično prikazano razmerje med deležem zgodnje- in poznorimskega uvoženega finega posodja v celoti gotovo izraža dokaj realno sliko razmerja med zgodnje- in poznoantično poselitvijo Ajdovščine.

II

(sl. 2: 40-48; sl. 3: 49-73)

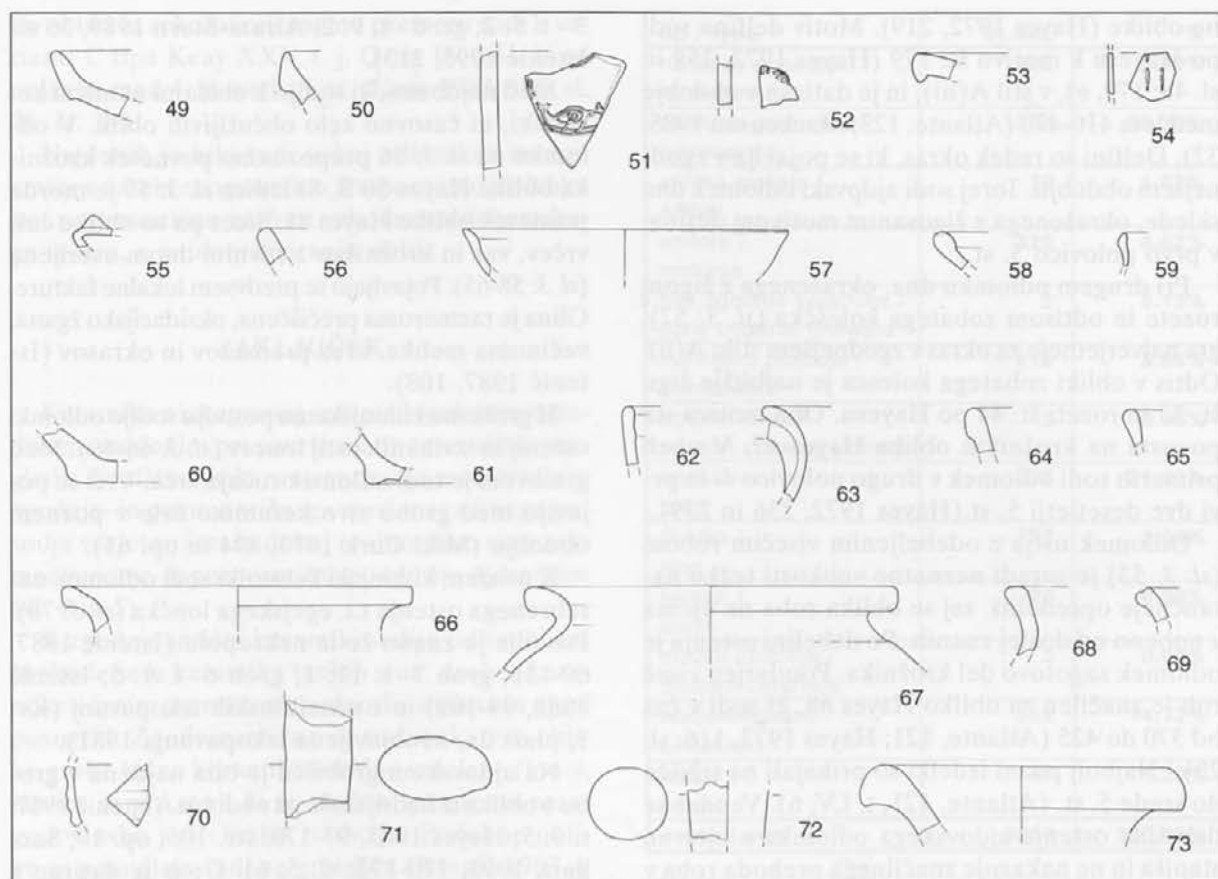
Med gradivom, zbranim pri površinskem terenskem pregledu, je bilo najdenih veliko opek in žlindre, kar zaradi naselbinske narave najdišča seveda ni presenetljivo. Pojavljata se dve vrsti opek: številnejša rdeča, trše žgana in manjšestvilna svetla, drobljiva z velikimi rjavimi in rdečimi vključki.⁴

Opeke se večkrat pojavljajo nasekane v obliki kock za tlakovanje.

Drugo keramiko s terenskega pregleda prav tako lahko razvrstimo v štiri glavne skupine: fino namizno, namizno in kuhinjsko posodje ter amfore. Vsa opazovanja so makroskopska in temeljijo na študiju izkopane keramike z Ajdovščine ter na primerjavi z gradivom iz drugih poznoantičnih slovenskih najdišč.

Pri analizi in statistični obdelavi gradiva moramo upoštevati izpostavljenost najdišča, močne vremenske vplive (veter, dež) in specifičnost kraških tal, kar je nedvomno veliko pripomoglo k hitrejšemu razpadanju navadnega slabše žganega namiznega in kuhinjskega posodja, medtem ko se je prav dobro žgana afriška keramika nedvomno veliko bolje ohranila.

⁴ Makroskopsko spominja na zgodnjeantične amfore oblike Dressel 6A.

Sl. 3: Ajdovščina pri Rodiku, terenski pregled. Vse keramika. M. = 1:3
 Fig. 3: Ajdovščina near Rodik, field survey. All pottery. Scale = 1:3.

Med uvoženim posodjem prevladujejo odlomki afriške keramike sigilatne proizvodnje s premazi in žigosanim okrasom ter nepremazano posodje in odlomki amfor. Med identificiranimi oblikami so posebej pogosti krožniki oblike Hayes 50 B in posnetki te oblike (sl. 2: 40-42), priljubljene v drugi polovici 4. in neredko še v začetku 5. st. (Atlante, 65).

Pogosti so tudi odlomki nepremazanih oblik skled in pokrovov s temnejšim robom, npr. odlomka ustja na sl. 2: 43 in 44. Razlikovanje med oblikama je oteženo zaradi neznatne velikosti odlomkov (Atlante, 212, t. CIV: 5,6). Posodje je brez premaza in ga lahko vzporejamo z oblikami skled in pokrovov afriške proizvodnje, datiranih v daljše obdobje od 3. do začetka 5. st. (Atlante, 212).

Odlomek ustja skodelice na sl. 2: 45 lahko vzporejamo samo z obliko Delgado 1968, III, št. 1, ki sodi k razvejeni družini skodelic oblike Hayes 70-74. Oblika je datirana v obdobje od l. 360 do okoli 470 (Atlante, 70, t. XXX: 15). Tudi odlomek ustja druge skodelice (sl. 2: 46) je pripadal podobni skodelici. Po obliki razširjenega roba jo uvrščamo k obliki Hayes 71 B iz konca 4. in začetka 5. st. (Hayes 1972, 119; Atlante, 71). Oblika roba

se dobro ujema s skodelico iz Sperlonge (Atlante, t. XXX: 19).

Odlomek ustja krožnika (sl. 2: 47) sodi h krožnikom Hayes 67. Po obliki ustja, velikosti premera in predvsem po debelini ostenja še najbolj ustreza pozni obliki Hayes 67, št. 28, ki je običajna za drugo polovico 5. st. (Hayes 1972, 112-116; Atlante, 88, t. XXXVII: 10,11). Ne smemo pa prezreti zaobljenega roba ustja ajdovskega primerka, ki se razlikuje od značilnega klasičnega visečega roba te variante (Hayes 1972, sl. 19, št. 28; tudi Mackensen 1985, sl. 2: 2,3). Kljub omenjenemu odstopanju menim, da gre za pozni primerk krožnika oblike Hayes 67, predvsem zaradi njegove grobe izdelave in debelih sten.

Med skledami so bili tudi pri terenskem pregledu pogosto najdeni odlomki ustij oblike Hayes 61 B, št. 48-50 (Hayes 1972, 100-107, sl. 17: 33). Odlomek sl. 2: 48 moremo zaradi izoblikovanosti ustja in ostenja natančneje pripisati istočasni obliki Deneauve 1972, II, C771 (Atlante, 84, t. XXXV: 6). Enake oblikovne značilnosti kaže tudi odlomek na t. 3: 49.

Žigosani okras v podobi delfinčka (sl. 3: 51) je bil skoraj zagotovo del dna široke skledne sorod-

ne oblike (Hayes 1972, 219). Motiv delfina sodi po Hayesu k motivu št. 179 (Hayes 1972, 259 in sl. 48: 179, e), v stil A(iii), in je datiran v obdobje med leta 410-470 (Atlante, 123; Mackensen 1985, 32). Delfini so redek okras, ki se pojavlja v zgodnejšem obdobju. Torej sodi ajdovski odlomek dna sklede, okrašenega z žigosanim motivom defina, v prvo polovico 5. st.

Pri drugem odlomku dna, okrašenega z žigom rozete in odtisom zobatega koleščka (sl. 3: 52), gre najverjetneje za okras v zgodnejšem stilu A(ii). Odtis v obliki zobatega kolesca je najbližje žigu št. 33 in rozeti št. 44 po Hayesu. Oba motiva sta pogosta na krožnikih oblike Hayes 67. V obeh primerih sodi odlomek v drugo polovico 4. in prvi dve desetletji 5. st. (Hayes 1972, 236 in 239).

Odlomek ustja z odebeljenim visečim robom (sl. 3: 53) je zaradi neznatne velikosti težko natančneje opredeliti, saj se oblika roba ne ujema z nobeno od doslej znanih. Po debelini ostenja je odlomek zagotovo del krožnika. Poudarjen viseč rob je značilen za obliko Hayes 68, ki sodi v čas od 370 do 425 (Atlante, 121; Hayes 1972, 116: sl. 20).⁵ Najbolj pozni izdelki so prihajali na tržišče do srede 5. st. (Atlante, 121, t. LV; 6). Vendar se debelina ostenja ajdovskega odlomka nikjer ne stanjša in ne nakazuje značilnega prehoda roba v drugi del ustja (Atlante, 121). Vsekakor pa lahko opazimo, da se poznejše oblike ustij z visečimi robovi od starejšega posodja bistveno razlikujejo in zato je opredelitev odlomka k obliki 67 ali 68 dokaj ustrezna (Atlante, 99, t. XLVII).

Med gradivom, zbranim pri površinskem terenskem pregledu, so redki odlomki zgodnjeantičnega finega namiznega posodja. Med najpovednejšimi je odlomek ostenja čaše tankih sten z okrasom reliefnih paličic (sl. 3: 54). Take čaše so znane s številnih avgustejskih najdišč. Na Štalenskem vrhu so datirane med leti 25 in 10 pred Kr. (Schindler-Kaudelka, 1975, 39 ss). Takšni sta tudi čaši iz srednjeavgustejske plasti iz Ljubljane in iz groba št. 174 z Beletovega vrta (Vičič 1994, 25-80, t. 5: 11, v fazi IIIa; Knez 1992, t. 62: 9).

V zgodnjeantično obdobje sodijo tudi odlomki padanske sigilate neugotovljive oblike (Schindler, Scheffenegger 1977, 18: fabrikat B; Conspectus 26).

Odlomek pečatne oljenke (sl. 3: 55) sodi po fakturi in kvaliteti izvedbe med zgodnejše primerke italške proizvodnje iz druge pol. 1. ali 2. st. po Kr. (Istenič 1987, gr. 1 - t. 1: 2; gr. 2 - t. 3: 2; gr.

3 - t. 5: 2; gr. 6 - t. 9: 2; Alram-Stern 1989, 36 ss; Istenič 1993, 313).

Med najdbami, ki sodijo k običajni namizni keramiki, ni časovno zelo občutljivih oblik. V odlomku na sl. 3: 56 prepoznamo posnetek krožnika oblike Hayes 50 B. Skledica sl. 3: 57 je morda posnetek oblike Hayes 81. Sicer pa so oblike čaš, vrčev, vaz in krožnikov z ravnim dnom ustaljene (sl. 3: 58-65). Pojavljajo se predvsem lokalne fature. Glina je razmeroma prečiščena, oksidacijsko žgana, večinoma mehka, brez premazov in okrasov (Istenič 1987, 108).

H grobemu kuhinjskemu posodju sodijo odlomki ostenij in izvihanih ustij loncev (sl. 3: 66-69). Med gradivom je tudi odlomek ročaja vrča. Vrči se pojavijo med grobo sivo keramiko šele v poznem obdobju (Mikl Curk 1973, 894 in op. 65).

K uvoženi kuhinjski keramiki sodi odlomek narebrenega ostenja t.i. egejskega lončka (sl. 3: 70). Posodje je znano že iz nekropole (Istenič 1987, 69-136, grob 7- t. 11: 1; grob 6- t. 9: 5; Istenič 1988, 99-109) in z naselbinskih izkopavanj (Kv. 1, plast 2a, neobjavljena izkopavanja 1981).

Na ajdovskem grobišču je bila najdena v grobu 6 oblika iz hadrijanskega obdobja. (Istenič 1987, t. 9: 5; Hayes 1983, 97-170, str. 105, op. 19; Sackett, 1993, 170-172: sl. 5, 6). Grob je datiran v prvo polovico 2. st. z oljenko tipa Buchi Xa (Istenič 1988, 108). V slovenskem prostoru so znani odlomki egejskih lončkov tudi s Hrušice (Giesler 1981, 245, Liste 74/9, t. 51: 7,8) in iz poznoantičnih jamskih zavetišč (Turk et al. 1993, 45-96, 61). Dokaj pogosti so namreč tudi v poznoantičnih najdiščih v Sredozemlju (Albarella, Ceglia, Roberts 1993, 180).

Med amforami je nekaj odlomkov, ki jih s primerjavo s starejšim izkopanim gradivom zlahka prepoznamo kot odlomke ostenij oblike Dressel 6B, rodoških amfor ter starejše oblike Lamboglia 2 ali Dressel 6A (Pesavento Mattioli 1992, 58; Horvat 1993, 5, 17). Obliki Lamboglia 2 in Dressel 6A sodita v poznorepublikansko oziroma avgustejsko obdobje in prvo polovico 1. st. po Kr., oblika Dressel 6B pa se začneja v sredini 1. st. pred Kr. in se skupaj z poznorodoško vrsto pojavlja še vse 1. in v začetku 2. st. po Kr. (Bezeczky 1995, 55).

Med odlomki ostenij amfor po fakturi v veliki večini prepoznamo afriške. V nekaj primerih so ohranjeni ročaji in zatič tipične oblike (sl. 3: 71,72). Med ustji je odlomek sl. 3: 73 edini prepoznaven.

⁵ Oblika Hayes 67, št. 8, oziroma Lamboglia 42, ima zelo podoben, vendar vodoraven rob ustja; datirana je v prvo polovico 5. st.

Po obliki in rekonstruiranemu premeru sodi k varianti C tipa Keay XXV, t. j. Ostia IV, 144, ki se pojavlja med 4. in sredo 5. st. (Keay 1984, 185, sl. 78: št. 14).

Najdenih je bilo tudi nekaj odlomkov ostenij amfor z narebreno površino. Prepoznamo jih lahko kot poznoantične amfore vzhodnosredozemskega izvora, a neidentificiranih oblik.

ZAKLJUČEK

Keramika z izkopavanj se lepo dopolnjuje z gradivom, najdenim pri površinskem terenskem pregledu. Grafično prikazano razmerje med deležem zgodnje- in poznoantičnega uvoženega finega posodja verjetno izraža dokaj realno sliko razmerja med zgodnje- in poznoantično poselitvijo Ajdovščine (sl. 4 in 5).

K zgodnjeantični keramiki sodijo odlomki čaš in skodelic iz keramike tankih sten, drobec keramike s črnim premazom, padanska sigilata in njeni posnetki. Zgodnjeantične so tudi nekatere oblike grobe hišne keramike lokalne izdelave (lonci, latvica in pokrov), ki so močno vezane na prazgodovinsko kaštelirsko tradicijo. Podobne oblike se pojavljajo tudi na grobišču (Istenič 1987, t. 2: 2,3; 12: 2).

Datracijo najzgodnejše ajdovske antične plasti na konec 1. st. pred in v prvo polovico 1. st. po Kr. izpričujejo tudi ostanki zgodnjih amfor oblike Lamboglia 2 / Dressel 6 A. Odlomek ostenja tankih sten z okrasom reliefnih paličic pa datira najstarejšo fazo še natančneje v avgustejsko obdobje.

Med gradivo, ki sodi v hadrijansko obdobje, sodijo med drugim egejski lončki, ki pa se kot je znano, lahko pojavljajo tudi v kasnejših plasteh.

Poznoantično obdobje je zelo dobro dokumentirano predvsem s številnim in raznovrstnim uvoženim posodjem. Predvsem je to afriška sigilata in njeni posnetki ter po vsej verjetnosti tudi fokejska sigilata ali njeni posnetki. Med najzgodnejše spada krožnik oblike Hayes 50 A, vendar številčno povsem prevladuje pozna oblika Hayes 50 B in njeni posnetki. Značilne so predvsem široke skledne oblike 61 B in njej sorodne ter oblike Hayes 64, in Hayes 65, vse v poznih variantah, značilnih za konec 4. in prvo polovico 5. st.

V isto obdobje ali malce kasneje so datirane skodelice oblike Lamboglia 57, Delgado 1968, III, št. 1, Hayes 71 B in Hayes 73 ter krožnik oblike Hayes 68.

Med oblike, ki se lahko pojavijo še po sredi 5. st., sodita skodela oblike Hayes 81 in krožnik oblike Hayes 67, št. 28.

tip / type	št./no.	%
namizno posodje 1 / tableware 1	202	5.29%
namizno posodje 2 / tableware 2	1386	36.30%
afriška sigilata / ARSW	70	1.83%
amfore / amforae	329	8.62%
fina zgodnja keramika / early imperial fineware	5	0.13%
kuhinjsko posodje / coarseware	213	5.58%
egejski lonček / aegean cooking pottery	2	0.05%
opeka / brick	836	21.90%
žlindra / slag	137	3.59%
kamen / stone	26	0.68%
majša obdobja / modern ceramics	3	0.08%
neidentificirano / undefined	562	14.72%
ostalo / other	47	1.23%
vsota / sum	3818	100.00%

Sl. 4: Ajdovščina pri Rodiku, terenski pregled, vse gradivo. Deleži posameznih vrst keramike in ostalih najdb.

Fig. 4: Ajdovščina near Rodik, field survey, all material. Parts of individual types of pottery and other finds.

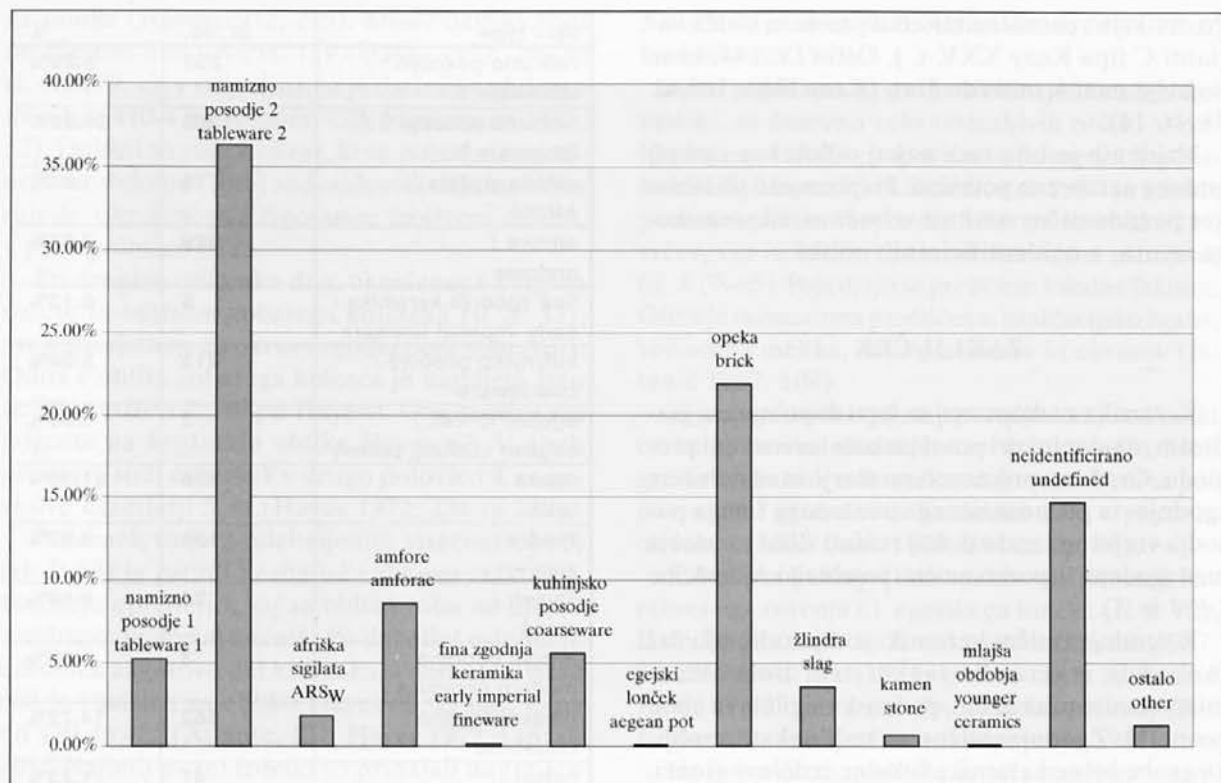
Večina oblik torej izpričuje pozno 4. in prvo polovico 5. st., enako tudi žigosani okrasi. Na čas po sredini 5. st. negotovo kažeta le dve obliki, kar dobro omejuje časovno umestitev večine gradiva.

Med poznoantičnimi amforami prevladujejo afriške; predvsem poznoantične oblike cilindričnih amfor in spatejoni - tip Keay XXV in XXVI. Po fakturi, okrasu in tipičnih odlomkih ročaja so bile nekajkrat prepoznane poznoantične amfore vzhodno-mediteranskega izvora oblik LR 1, LR 4-6 in egejski vrči LR 3.

Poznoantične cilindrične amfore so posodje za afriško olje, medtem ko so bili spatejoni, egejski mali vrč, amfora tipa Gaza in LR 1 predvsem vinska embalaža, včasih sicer uporabljeni tudi za druge tekoče prehranske izdelke.

Med poznoantično grobo kuhinjsko posodje sodijo lonci s pokončnim vratom in izvihanim ustjem ter odlomek, okrašen z večtračno valovnico, ki sodi v najkasnejše obdobje naselbine, torej prvo polovico in sredino 5. st.

Primerjava časovno občutljivih oblik afriške sigilate z Ajdovščine z oblikami, ki jih srečamo v depozitu iz zgodnjega 5. st. iz Molise, potrjuje da-

Sl. 5: Ajdovščina pri Rodiku, terenski pregled, vse gradivo. Deleži posameznih zvrsti keramike in ostalih najdb.
Fig. 5: Ajdovščina near Rodik, field survey, all material. Parts of individual types of pottery and other finds.

tacijo ajdovskega gradiva v prvo polovico in sredo 5. st. (Albarella, Ceglia, Roberts 1993, 166; Tortorella 1987, 287).

V depoju iz Molise je bila tudi amfora oblike LR 1, ki je sicer v našem prostoru značilna predvsem za najdišča 6. st. (Korošec 1955, t. XVI, 1; Sagadin 1991, 221; Svoljšak 1985, t. 9, 141; Albarella, Ceglia, Roberts 1993, sl. 19: 147). Med amforami istega depoja je identificirano tudi ajdovskemu podobno ustje spatejona, Keay XXVI A, zelo pogosta oblika amfor v 4. in prvi polovici 5. st. (Albarella, Ceglia, Roberts 1993, sl. 19: 150 a in b). Ni pa poznih oblik spatejonov, tipov Keay XXVI F in G, ki so pogoste na Ajdovščini.

Iz pregledanega gradiva je razvidno, da med njim ni časovno občutljive uvožene keramike srednjeantičnega obdobja. Po primerjavah z bližnjimi primorskimi najdišči bi lahko pričakovali navzočnost zgodnjih oblik afriške sigilate, vendar se pojavljajo predvsem oblike, značilne šele za 4. st., največ pa je tipičnih za prvo polovico 5. st., skupaj z istočasnim afriškimi amforami. Ni tudi časovno občutljivega gradiva iz druge polovice in konca 5. st.

Analize keramičnega gradiva se ujemajo s poprejšnjimi datacijami naselbine do sredine 5. st. (Ciglencečki 1987, 157 in 163) in jih dobro dopolnjuje analiza statistične slike keramike, zbrane pri terenskem pregledu.

Iz navedenega in že znanega lahko domnevamo, da je bila Ajdovščina pomembna strateška točka v zaledju klavster.⁶ Sodeč po poznorimskem uvoženem posodju, ki je prihajalo iz severnoafriških provinc, je bila naselbina dobro oskrbovana s hrano severnoafriškega izvora, s katero je bila plačana *annona* - davek v obliki prehranskih izdelkov (Wickham 1988, 183-193).

Iz bližnje okolice Ajdovščine pa je znanih še nekaj poznoantičnih najdb in najdišč: Škocjanske jame z najdbami od 3. do prve pol. 5. st. (ANSI 1975, 132) in Roška špilja (ANSI 1975, 133). Na Vrhpolju pri Kozini so pri Velikem Gradišču in na Mandrijah pri izkopu za ptt - jarek naleteli na antične ruševinske plasti. Med gradivom so omenjeni odlomki amfor iz rdeče žgane glin, afriška sigilata in olivnozeleno steklena čaša (Osmuk 1989). V najdišču Luknja v Lazu je bila najdena rimska oljenka (ANSI 1975, 132).

⁶ Vsekakor bo slika dopolnjena šele z dokončnimi multidisciplinarnimi študijami, ki jih pripravlja Arheološki oddelek Filozofske fakultete v Ljubljani pod vodstvom izr. prof. Božidarja Slapšaka s sodelavcem mag. Branetom Mušičem.

Zahvale

Na tem mestu se najlepše zahvaljujem izr. prof. Božidarju Slapšaku, ki mi je omogočil sodelovanje pri terenskem pregledu na Ajdovščini v avgustu 1995 ter me vsodbujal pri študiju keramičnega gradiva zbranega pri izkopavanjih v akciji I. 1993.

Statistični in grafični pregled je pripravil študent Dimitrij Mlekuž.

Posebej toplo se zahvaljujem študentkam Nataši Čepe, Mojci Jančar in Bernardi Županek za potrpežljivo sodelovanje pri pregledu gradiva in pripravi kataloga in Idi Murgelj za risanje. Dr. Jani Horvat se zahvaljujem za pazljivo branje prispevka in vse nasvete.

KATALOG

Izrisano je bilo vse izpovedno keramično gradivo. Vsi premeri so rekonstruirani.

Seznam kratic

A = afriško (opečnato rdeče, trdo, raskavo)
 AS = afriška sigilata
 AS - D = afriška sigilata D produkcije
 AS - C = afriška sigilata C produkcije
 b = barva
 D = dolžina
 EG = egejsko
 F = faktura
 K1 = grobo, sivo kuhinjsko posodje, porozno, mehko
 K2 = grobo, sivo kuhinjsko posodje, neporozno, trdo
 LR = poznoantične oblike
 LR C = fokejska sigilata
 N1 = namizno posodje, trdo žgana, dobro prečiščena glina
 N2 = namizno posodje, slabše žgana glina z več nečistočami
 neid. = neidentificirano
 ohr. v. = ohranjena velikost
 ohr. dol. = ohranjena dolžina
 rdu = rekonstruiran premer ustja
 rdd = rekonstruiran premer dna
 Tst = keramika tankih sten
 V = višina
 vel. = velikost

Barve so določene po *Munsell Soil Color Charts* (New York 1992).

Abbreviations

A = African (burnt red, hard, coarse)
 AS = African sigillata
 AS - D = African sigillata (D production)
 AS - C = African sigillata (C production)
 b = color
 D = length

EG = Aegean

F = fabric

K1 = coarse gray cooking ware, porous, soft

K2 = coarse gray cooking ware, non-porous, hard

LR = Late Roman forms

LR C = Phocaean sigillata

N1 = table ware, hard fired, well refined clay

N2 = table ware, poorly fired clay with many inclusions

neid. = unidentified

ohr. v. = preserved size

ohr. dol. = preserved length

rdu = reconstructed diameter of the rim

rdd = reconstructed diameter of the base

Tst = Thin walled pottery

V = height

vel. = size

All colors are cited according to the *Munsell Soil Color Charts* (New York 1992).

Keramično gradivo z izkopavanj 1993

Slika 1

1. SE 102, kv. VIII/ 21.

Odlomek ostenja skodelice tankih sten z okrasom koleščkanja v vodoravnem pasu;

b: premaz 10 YR 3/1, prelom 10 YR 6/1;

F: Tst; siv prelom, črna površina, trdo žgano;

ohr. vel. 2,1 x 2,6 cm.

2. SE 102, kv. E VIII/ 21.

Odlomek spodnjega dela trebuha z ravnim dnom čaše z vrezanim okrasom mreže;

b: 2.5 YR 7/1, površina 2.5 YR 5/1;

N 1, sivo, posnetek keramike tankih sten;

V: 3,3 cm.

3. SE 161, kv. E VIII/ 7.

V celoti ohranjena oljenka pečatnega tipa grobe izdelave;

b: 5 YR 5/8;

F: N 2;

Vel. 9 x 6 cm.

4. SE 113, kv. E VIII/ 6.

Odlomek ostenja skleda s poševno izvlečenim robom tik pod ustjem nedoločljive oblike;

F: LR C (?), sekundarno prežgan;

ohr. vel. 3 x 2,4 cm.

5. SE 113, kv. E VIII/ 7.

Odlomek ustja skleda oblike Hayes 81 B (?);

b: 2.5 YR 5/8;

F: AS;

ohr. vel. 1,8 x 2,1 cm.

6. SE 127, kv. E VIII/ 10.

Odlomek ravnega dna krožnika nedoločljive oblike z delom žigosanega okrasa v obliki smrekove vejice;

b: 2.5 YR 5/8;

F: AS-D;

ohr. vel. 2,8 x 3,2 cm.

7. SE 168 kv. E VIII/ 7

Odlomek ustja okrašenega z zarezi skodelice oblike Lamboglia 57;

b: 2.5 YR 5/8;

F: AS-C;

ohr. vel. 2 x 4,5 cm.

8. SE 103, kv. E VIII/91/9.

Odlomek ustja skodelice oblike Hayes 73;

b: 2.5 YR 6/8;

F: AS-C;

ohr. vel. 3,7 x 3 cm.

9. SE 103, kv. E VIII/ 10.
Odlomek dna sklede ali krožnika nedoločljive oblike;
b: 2.5 YR 5/8;
F: AS-D;
ohr. vel. 6,5 x 5 cm.
10. SE 108, kv. E VIII/ 10.
Odlomek ustja skodelice, posnetek AS oblike Hayes 73;
b: 5 YR 6/6, prelom 5 YR 6/2;
F: N 1, oranžna površina, siv prelom;
ohr. vel. 3 x 2,5 cm.
11. SE 113, kv. E VIII/ 16.
Odlomek ustja skodele oblike Hayes 65;
b: 2.5 YR 6/8;
F: AS, D1;
V 4,2 x 4 cm.
12. SE 113, kv. E VIII/ 16.
Odlomek ustja sklede oblike Hayes 61 B;
b: 2.5 YR 6/8;
F: AS, D;
ohr. vel. 5,6 x 5 cm.
13. SE 110, kv. E 25/ 9.
Odlomek ostenja z ustjem sklede oblike Hayes 64;
b: 2.5 YR 6/8;
F: AS, D;
ohr. vel. 4,5 x 6 cm.
14. SE 112, kv. E 25/ 9.
Odlomek ostenja lonca z izvihanim in zaobljenim robom ustja;
F: K2;
ohr. vel. 2 x 3,2 cm.
15. SE 113, E VIII/ 11.
Odlomek lonca z izvihanim in zaobljenim robom ustja;
F: K1;
ohr. vel. 2,5 x 3 cm.
16. SE 113, kv. E VIII/ 11.
Odlomek lonca z izvihanim in zaobljenim robom ustja;
F: K1;
ohr. vel. 4,6 x 5 cm.
17. SE 113, kv. E VIII/ 11.
Odlomek ostenja lonca z izvihanim in posnetim robom ustja;
F: K2;
ohr. vel. 1,8 x 3,2 cm.
18. SE 121, kv. E VIII/ 24/ 55.
Več odlomkov ostenja konične sklede s pokončnim in zaobljenim robom ustja, tik pod ustjem ovalen, plastično izbočen, prilepljen ročajček;
F: K2;
ohr. vel. 6,2 x 5,2 cm.
19. SE 113, kv. E VIII/ 11.
Odlomek lonca z izvihanim in zaobljenim robom ustja;
F: K1;
ohr. vel. 2,1 x 3 cm.
20. SE 112, kv. E VIII/ 6.
Odlomek lonca z izvihanim in zaobljenim robom ustja;
F: K1;
V 2,5 cm.
21. SE 121, kv. E VIII/ 24/ 55.
Odlomek ostenja koničnega pokrova z zaobljenim robom ustja, z luknjico za izparevanje tik pod ustjem in finim, vodoravnim žlebljenjem po vsej ohranjeni površini;
F: K1;
ohr. vel. 9 x 7,2 cm.
22. SE 149, kv. E VIII/ 11.
Odlomek ostenja lonca z okrasom večtračne vrezane valovnice;
F: K2;
ohr. vel. 4 x 3,8 cm.
- Slika 2*
23. SE 22/40 134, kv. E VIII/ 6,7.
Odlomek ostenja z ustjem amfore oblike Keay XXV, C;
b: 2.5 YR 4/8, premaz 5 YR 6/4;
F: A s premazom;
ohr. vel. 4 x 3,6 cm.
24. SE 35/51 103, kv. E VIII/ 13.
Odlomek ostenja z ustjem amfore oblike Keay XXV, C;
b: 2.5 YR 4/8, premaz 5 YR 6/4;
F: A s kremastim premazom;
ohr. vel. 6,7 x 5 cm.
25. SE 113, kv. E VIII/ 9.
Odlomek ustja amfore oblike Keay XXV, C;
F: A? (sekundarno prežgano);
ohr. vel. 2 x 3,2 cm.
26. SE 113, kv. E VIII/ 7.
Odlomek ustja amfore oblike Keay XXVI, B;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 3,3 x 3,6 cm.
27. SE 112, kv. E VIII/ 17.
Odlomek ustja amfore oblike Keay XXVI, D;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 3,4 x 4,3 cm.
28. SE 134, kv. E VIII/ 6,7.
Odlomek ostenja z delom ročaja in ustjem amfore oblike Keay XXVI, F;
b: 2.5 YR 4/8;
F: A;
ohr. vel. 7 x 5,6 cm.
29. SE 105, kv. E VIII/ 15.
Odlomek ostenja z delom ročaja in ustjem amfore oblike Keay XXVI, F;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 8,3 x 6 cm.
30. SE 105, kv. E VIII/ 15.
Odlomek ustja amfore oblike Keay XXVI, F;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 3,6 x 4 cm.
31. SE 103, kv. E VIII/ 15.
Odlomek ustja amfore oblike Keay XXVI, F;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 2,5 x 4 cm.
32. SE 113, kv. E VIII/ 6.
Odlomek ustja amfore oblike Keay XXVI, G;
b: 7.5 YR 7/4;
F: neid. 2;
ohr. vel. 5 x 4 cm.
33. SE 113, kv. E VIII/ 6.
Odlomek ustja amfore oblike Keay XXVI, G;
b: 2.5 YR 4/6; —
F: A;
ohr. vel. 3 x 2,6 cm.
34. SE 104, kv. E VIII/ 15.
Odlomek ustja amfore oblike Keay XXV, S (?);
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 2,5 x 3 cm.
35. SE 113, kv. E VIII/ 16.
Odlomek spodnjega dela stebričastega zatiča spatejona;
b: 2.5 YR 5/6;
F: A;
V 3 cm.
36. SE 113, kv. E VIII/ 11.

Odlomek ročaja okroglega preseka amfore nedoločljive oblike;

b: 10 YR 7/3 površina, prelom 2.5 YR 5/6;

F: LR 1;

D 9 cm.

37. SE 112, kv. E VIII.

Odlomek ročaja amfore oblike LR 3;

b: 5 YR 5/4;

F: LR 3;

D 6 cm.

38. SE 113, kv. E VIII/ 11.

Odlomek ostenja amfore LR 3;

b: 5 YR 5/4;

F: LR 3;

ohr. vel. 6 x 4,5 cm.

39. SE 112, kv. E VIII/ 18.

Odlomek vodravno narebrenega ostenja amfore nedoločljive oblike;

b: 7.5 YR 4/3;

F: LR 4;

ohr. vel. 4,8 x 3,1 cm.

Katalog najdb s terenskega pregleda

40. C X, D 4.

Odlomek ustja krožnika oblike Hayes 50.B;

b: 2.5 YR 5/8;

F: AS-C;

ohr. vel. 2 x 2,5 cm.

41. B X, C 8.

Odlomek ustja krožnika, posnetek oblike Hayes 50?;

b: 2.5 YR 5/8, temna sredica;

F: N2;

ohr. vel. 2,8 x 1,9 cm.

42. A VIII, F 7.

Odlomek ustja krožnika oblike Hayes 50 B?;

b: 2.5 YR 5/8;

F: AS, D ?;

ohr. vel. 1,5 x 1,1 cm.

43. D IX, F 7.

Odlomek ustja pokrova;

b: 2.5 YR 5/8;

F: A, brez premaza;

ohr. vel. 1,3 x 3 cm.

44. F X, G 3.

Odlomek ustja krožnika;

F: AS ?, sek. prežgano;

ohr. vel. 4,5 x 1,8 cm.

45. E VII, C 4.

Odlomek ustja skodelice oblike Hayes 71;

b: 2.5 YR 6/8;

F: AS-D;

ohr. vel. 2,7 x 3,8 cm.

46. E VII, H 3.

Odlomek ustja skodelice oblike Hayes 73 A?;

b: 2.5 YR 5/8;

F: AS;

ohr. vel. 2,3 x 2,3 cm.

47. C X, H 8.

Odlomek ustja krožnika oblike Hayes 67;

b: 2.5 YR 5/4;

F: AS-D;

ohr. vel. 5 x 6,6 cm.

48. E 7, F6.

Odlomek ustja skledice oblike Hayes 61 B;

b: 2.5 YR 5/4;

F: AS-D;

ohr. vel. 7 x 5 cm.

Slika 3

49. G VIII, F 5.

Odlomek ustja skledice oblike Hayes 61 B;

b: 5 YR 5/8;

F: AS;

ohr. vel. 3 x 2,3 cm.

50. E VIII, I 5.

Odlomek ustja skledice oblike Hayes 61 B;

b: 2.5 YR 5/8;

F: AS-D;

ohr. vel. 4,3 x 3,8 cm.

51. DV, J 6 (slučajna najdba).

Odlomek ravnega dna krožnika neidentificirane oblike z žigosanim okrasom delfinov;

b: 2.5 YR 5/8;

F: AS, D 1;

ohr. vel. 3,5 x 4,6 cm.

52. CX, H 8.

Odlomek ravnega dna skledice z delom žigosanega okrasa rozete in odtisom zobatega koleščka;

b: 2.5 YR 5/8;

F: AS D1;

ohr. vel. 1,7 x 2 cm.

53. D IX, F 7.

Odlomek ustja krožnika oblike Hayes 67 (?);

b: 10 R 6/8;

F: AS, D;

ohr. vel. 1,3 x 1,9 cm.

54. A VIII, J 4.

Odlomek ostenja čaše tankih sten z reliefnim okrasom pokončnih paličk;

b: 5 YR 5/4 površina, prelom siv;

F: Tst;

ohr. vel. 1,8 x 1,8 cm.

55. Z IX, H 5.

Odlomek ramena oljenke pečatnega tipa;

b: 2.5 YR 5/8;

F: N 1, mehka;

ohr. vel. 1,3 x 2,4 cm.

56. Y IX, F 1.

Odlomek ustja krožnika z uvihanim in zaobljenim robom;

b: 5 YR 5/5;

F: N 2;

ohr. vel. 1,5 x 1,6 cm.

57. B VIII, B 8.

Odlomek skodelice, poševno odrezan rob ustja in del ostenja;

b: 10 YR 7/6;

F: N 1;

ohr. vel. 3,4 x 2 cm.

58. F VIII, B 8.

Odlomek odebeljenega ustja krožnika;

b: 7.5 YR 6/8;

F: N 1;

ohr. vel. 2,2 x 1,7 cm.

59. C VII, E 7.

Odlomek ustja čaše;

b: 2.5 YR 5/8;

F: N 1;

ohr. vel. 1,2 x 1,3 cm.

60. E VII, A 4.

Odlomek spodnjega dela trebuha in ravnega dna vrča;

b: 5 YR 5/8;

F: N 2;

ohr. vel. 6 x 4 cm.

61. Y X, I 8.

Odlomek spodnjega dela trebuha in prstanaste noge skledice ali vrča;

b: 5 YR 5/8;

- F: N 2;
ohr. vel. 3 x 2,7 cm;
62. V III, I 7.
Odlomek ustja in ostenja posode nedoločljive oblike;
b: 10 YR 7/6;
F: N 2;
ohr. vel. 2,8 x 2,6 cm.
63. D IX, J 3.
Odlomek ustja vrča z nastavkom trakastega ročaja;
b: 7.5 YR 6/8;
F: N 1;
ohr. vel. 3,4 x 3,5 cm.
64. A VII, E 3.
Odlomek odebeljenega ustja vrča;
b: 10 YR 7/6;
F: N 2;
ohr. vel. 1,7 x 1,9 cm.
65. D VII, B 7.
Odlomek ostenja krožnika z odebeljenim ustjem;
b: 2.5 YR 5/8;
F: N 1;
ohr. vel. 1,4 x 1,3 cm.
67. A VIII, E 4.
Odlomka ostenja lonca z izvihanim, odebeljenim in posnetim robom ustja;
F: K 2;
ohr. vel. 3,7 x 6,4 cm.
68. Y X, H 10.
Odlomek lonca z izvihanim in zaobljenim robom ustja;
F: K 2;
ohr. vel. 4,2 x 2,1 cm.
69. B VII, C 10.
Odlomek izvihanega ustja lonca z žlebom na robu;
F: K 2;
ohr. vel. 2,4 x 1,6 cm.
70. C X, B 4.
Odlomek narebrenega ostenja egejskega lončka;
b: 5 YR 5/8;
F: EG;
ohr. vel. 2,7 x 2,4 cm.
71. G VIII, C 7.
Odlomek ročaja elipsastega preseka amfore, nedoločljive oblike;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. dol. 4,2 cm.
72. A VIII, H 4.
Odlomek zatiča amfore spatejon;
b: površina 10 R 5/6, notranjost siva;
F: A, sekundarno prežgana glina;
ohr. viš. 1,8 cm.
73. G VIII, B 5.
Odlomek ustja amfore tipa Keay XXV, C;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 2,5 x 3 cm.
- NERISANO GRADIVO**
- Keramične najdbe z izkopavanj 1993**
74. SE 102, kv. VIII/ 14.
Odlomek ostenja z delom ročaja ovalnega preseka amfore, tip Keay XXVI;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 4 x 6 cm.
75. SE 149, kv. E VIII/ 18.
Več odlomkov ostenja in trije odlomki ročaja ovalnega preseka amfore, nedoločljive oblike;
b: 2.5 YR 4/8, premaz 5 YR 6/4;
F: A z belim premazom, nanešenim z lopatko;
ohr. vel. 5,6 x 5 cm.
76. SE 122, kv. VIII/ 23, 22.
Odlomek ostenja amfore nedoločljive oblike;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 10,5 x 6 cm.
77. SE 113, kv. E VIII/ 9.
Odlomek ostenja amfore z delom ročaja D preseka;
b: 2.5 YR 4/8, premaz 5 YR 6/4;
F: A s premazom;
ohr. vel. 4 x 6,7 cm.
78. SE 113, kv. E VIII/ 11.
Odlomek ostenja amfore LR 3;
b: 5 YR 5/4;
F: LR 3;
ohr. vel. 5 x 4 cm.
79. SE 113, kv. E VIII/ 7.
Odlomek narebrenega ostenja amfore nedoločljive oblike;
b: 7.5 YR 4/3;
F: LR 4, rdeče rjava;
ohr. vel. 3,5 x 3 cm.
80. SE 113, kv. E VIII/ 6.
Odlomek ostenja vrča ali amfore nedoločljive oblike z delom ročaja ovalnega preseka s širokim osrednjim žlebom;
b: 7.5 YR 4/3;
F: neid. 3;
ohr. dol. 5 cm.
81. SE 113, kv. E VIII/ 6.
Odlomek ostenja amfore - spatejona z delom ročaja;
b: 2.5 YR 4/8, premaz 5 YR 6/4;
F: A z intenzivno kremasto površino;
ohr. dol. 6 cm.
82. SE 112, kv. E VIII/ 18.
Odlomek narebrenega ostenja amfore nedoločljive oblike;
b: 7.5 YR 4/3;
F: LR 4-5, notranja stran opečnato rdeča, zunanja sivo rjava;
ohr. vel. 4,5 x 3,5 cm.
83. SE 113, kv. E VIII/ 16.
Odlomki ostenja amfore LR 3;
b: 5 YR 5/4;
F: LR 3;
ohr. vel. 4 x 3,4 cm.
84. SE 113, kv. E VIII/ 9.
Odlomek ostenja amfore nedoločljive oblike;
b: 2.5 YR 4/8, premaz 5 YR 6/4;
F: A z beige premazom;
V 4,3 cm.
85. SE 113, kv. E VIII/ 9.
Odlomek masivnega, koničnega zatiča amfore tip Keay XXVI;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A brez premaza, rjavo rdeča;
ohr. vel. 5 x 5,4 cm.
86. SE 113, kv. E VIII/ 9.
Odlomek spodnjega dela trebuha in koničnega zatiča amfore tip Keay XXVI;
b: 2.5 YR 4/8, premaz 5 YR 6/4;
F: A s premazom;
V 5 cm.
87. SE 149, kv. E VIII/ 17.
Več odlomkov ostenja amfore nedoločljive oblike;
b: 2.5 YR 4/8, premaz 5 YR 6/4;
F: A z belim premazom, nanešenim z lopatko;
ohr. vel. 4 x 5, 6 cm.
88. SE 146, kv. E VIII/ 16.
Odlomki ostenja amfore nedoločljive oblike;

- b: 2.5 YR 5/8, premaz 5 YR 6/4;
F: viola z belim premazom;
ohr. vel. 6,4 x 5 cm.
89. SE 130, kv. E VIII/ 12.
Odlomek ostenja poznoantične cilindrične amfore;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
premer trebuha 14 cm.
90. SE 113, kv. E VIII/ 11.
Odlomek lahno narebrenega ostenja amfore nedoločljive oblike;
b: 7.5 YR 4/3;
F: LR 4-5;
V 4 x 3 cm.
91. SE 113, kv. E VIII/ 11.
Odlomek ostenja poznoantične cilindrične amfore (?);
b: 2.5 YR 4/8, premaz 5 YR 6/4;
F: A s premazom;
premer trebuha 11 cm.
92. SE 110, kv. E VIII/ 6.
Del ročaja amfore LR 3;
b: 5 YR 5/4;
F: LR 3;
ohr. dol. 3 cm.
93. SE 103, kv. E VIII/ 9.
Odlomek dna krožnika ali sklede nedoločljive oblike z žigosanim okrasom krogov;
b: 2.5 YR 5/8;
F: AS, D1;
ohr. vel. 6,5 x 5 cm.
94. SE 103, kv. E VIII/ 10.
Odlomek dna sklede neidentificirane oblike z žigosanim okrasom koncentričnih krogov;
b: 2.5 YR 5/8;
F: AS, D;
ohr. vel. 1,5 x 2,4 cm.
95. SE 103, kv. E VIII/ 14.
Odlomek koničnega masivnega zatiča amfore tip Keay XXVI;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
V 6,3 cm.
96. SE 105, kv. VIII/ 15.
Odlomek trakastega ročaja vrča nedoločljive oblike;
b: 10 YR 6/6;
F: N 2;
V 4,5 cm.
97. SE 120, kv. E VIII/ 11.
Več odlomkov ostenja amfore tip Keay XXVI;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 5 x 3,8 cm.
98. SE 102, kv. E IX/ 3.
Odlomek ostenja posode nedoločljive oblike;
b: 2.5 YR 5/8;
F: AS, D;
ohr. vel. 1,7 x 1,7 cm.
99. SE 122, kv. E VIII/ 23.
Več odlomkov ostenja amfor nedoločljive oblike;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 5 x 6 cm.
100. SE 121, kv. E VIII/ 24/ 55.
Odlomek ostenja konične sklede; ustje z zaobljenim robom in okras pravilnega, plitkega vodoravnega žlebljenja po vsej ohranjeni površini;
F: K;
ohr. v. 7 cm.

Keramične najdbe s terenskega pregleda

101. D IX, J 3.
Odlomek ustja krožnika;
b: 2.5 YR 5/8;
F: N 1;
ohr. vel. 1,5 x 1,5 cm.
102. D IX, J 3.
Odlomek trakastega ročaja;
b: 2.5 YR 5/6;
F: N 1;
ohr. dol. 3,6 cm.
103. C X, D 1.
Odlomek ustja amfore nedoločene oblike;
b: 2.5 YR 6/6;
F: A;
ohr. vel. 2,3 x 2,2 cm.
104. C X, I 2.
Odlomek narebrenega ostenja amfore nedoločene oblike;
b: 2.5 YR 5/8;
F: LR 1;
ohr. vel. 2 x 2,6 cm.
105. C X, B 2.
Odlomek ročaja amfore nedoločene oblike;
b: 2.5 YR 5/8;
F: A;
ohr. dol. 5,4 cm.
106. I X, G 2.
Odlomek trakastega ročaja vrča;
F: K 1;
ohr. dol. 2,5 cm.
107. B X, I 14.
Odlomek ostenja amfore nedoločene oblike;
b: 2.5 YR 4/8, premaz 5 YR 6/4;
F: A;
ohr. vel. 4 x 6,2 cm.
108. A X, G 7.
Odlomek ustja čaše;
F: N 2;
ohr. vel. 1,8 x 1,5 cm.
sekundarno prežgano?
109. A X, D 5.
Odlomek lonca, izvihano ustje s posnetim robom;
F: K 2;
ohr. vel. 5 x 2,4 cm.
110. C X, D 4.
Odlomek ramena pečatne oljenke;
b: 2.5 YR 5/8;
F: N 1, mehka;
ohr. vel. 1,5 x 1,5 cm.
111. B VIII, B 8.
Odlomek ustja skodelice;
b: 10 YR 6/6;
F: N 1;
ohr. vel. 3,4 x 2 cm.
112. A VII, H 1.
Odlomek ostenja posode nedoločene oblike;
b: 2.5 YR 5/8;
F: AS C/D z ostankom premaza;
ohr. vel. 3,2 x 2,7 cm.
113. H VIII, I 6.
Odlomek narebrenega ostenja amfore nedoločene oblike;
b: 2.5 YR 5/8;
F: LR;
ohr. vel. 4,6 x 3 cm.
114. D X, H 7.
Odlomek zatiča amfore spatejon?;
b: 5 YR 5/8;
F: A;
ohr. vel. 5,5 x 5 cm.

115. D X, C 10.
Odlomek narebrenega ostenja amfore nedoločene oblike;
b: 10 YR 7/3 površina, prelom 2.5 YR 5/6;
F: LR 1;
ohr. vel. 3,6 x 4 cm.
116. B X, G 5.
Odlomek pokončnega ustja čaše z odebeljenim robom;
b: 5 YR 5/8;
F: N 2;
ohr. vel. 2,1 x 1,6 cm.
- ALBARELLA, U., V. CEGLIA in P. C. ROBERTS 1993, S. Giacomo degli Schiavoni (Molise): an Early Fifth Century AD Deposit of Pottery and Animal Bones from Central Adriatic Italy. - *Pap. Brit. Sch. Rome* 61, 157-230.
- ALRAM-STERN, E. 1989, *Die römischen Lampen aus Carnuntum*. - *Der römische Limes in Österreich* 35.
- ATLANTE, *Atlante delle forme ceramiche I. Ceramica fine romana nel bacino mediterraneo*. - Enciclopedia dell'arte antica, classica e orientale, Roma 1981.
- BEZECZKY, T. 1995, Amphorae and amphora stamps from the Laecanian workshop. - *Jour. Rom. Arch.* 8, 41-64.
- CARANDINI, A. 1981, Introduzione. - V: *Atlante*, 11-18.
- CONSPECTUS, *Conspectus formarum terrae sigillatae Italico modo confectae*. - *Mater. z. röm.-germ. Ker.* 10, 1990.
- CIGLENEČKI, S. 1987, *Höhenbefestigungen aus der Zeit vom 3. bis 6. Jh. im Ostalpenraum*. - *Dela 1. razr. SAZU* 31.
- GIESLER, U. 1981, Die Kleinfunde. - V: *Ad Pirum, Spätromische Passbefestigung in den Julischen Alpen*. - *Münch. Beitr. z. Vor- u. Frühgesch.* 31, 51-125.
- HAYES, J. W. 1972, *Late Roman Pottery*. - London.
- HAYES, J. W. 1980, *Supplement to Late Roman Pottery*. - London.
- HAYES, J. W. 1983, The Villa Dionysos Excavations, Knossos, The Pottery. - *Ann. Brit. Sch. Ath.* 78, 143-170.
- HORVAT, J. 1990, *Nauportus (Vrhnika)*. - *Dela 1. razr. SAZU*, 33.
- HORVAT, J. 1993, *Začetek rimske dobe na prostoru zahodne Slovenije*. Neobjavljena disertacija. - Ljubljana.
- ISTENIČ, J. 1987, Rodik - grobišče Pod Jezerom. - *Arh. vest.* 38, 69-136.
- ISTENIČ, J. 1988, Kuhinjsko posudje egejskih tipova na nazlazištu Rodik-nekropola pod Jezerom. - *Diadora* 10, 1988, 99-110.
- ISTENIČ, J. 1993, Oljenke z zahodnega grobišča Petovovne. - V: *Ptujski arheološki zbornik*, 311-330, Ptuj.
- KEAY, S. J. 1984, *Late Roman Amphorae in Western Mediterranean, a typology and economic study: the Catalan evidence*. - *BAR Int. Ser.* 196.
- KNEŽ, T. 1992, *Novo mesto II. Keltsko rimsko grobišče*. - *Carniola archaeologica* 2.
- KOROŠEC, J. 1955, Arheološke ostaline v Predjami. - *Razprave 1. razr. SAZU* 4.
- LEBEN, F. in Z. ŠUBIC 1990, Poznoantični kastel Vrh Brsta pri Martinj Hribu na Logaški planoti. - *Arh. vest.* 41, 313-354.
- MACKENSEN, M. 1985, Prospektion einer spätantiken Sigillatöpferei in El Mahrine / Nordtunisien. - *Dossier, Cedac Carthage, Institut National d'Archéologie et d'Art de Tunisie, Bulletin* 6, Mars 1985, 29-33.
- MACKENSEN, M. 1992, Amphoren und Spatheia von Golemanovo Kale. - V: S. Uenzen, *Die spätantiken Befestigungen von Sadovec (Bulgarien)*. - *Münch. Beitr. z. Vor- u. Frühgesch.* 43, 239-254.
- MARDEŠIČ, J. 1994, Amfore. - V: *Salona Christiana*, Arheološki muzej - Split, 25. 9. - 31. 10. 1994, 293-296, Split.
- MIKL CURK, I. 1973, Zapažanja o temni rimski kuhinjski lončeni posodi v Sloveniji. - *Arh. vest.* 24, 883-900.
- OSMUK, N. 1989, Vrhpolje pri Kozini. - *Var. spom.* 31, 247.
- OSMUK, N. 1976, Nove antične najdbe v Povirju. - *Gor. let.* 3, 70-87.
- OSMUK, N. 1985-1987, Rimskodobna arhitektura na Ledinah v Novi Gorici. - *Gor. let.* 12-14, 79-104.
- OSTIA IV - A. Carandini, C. Panella, *Le Terme del Nuotatore*. - *Studi Misc.* 23, 1977.
- PESAVENTO MATTIOLI, S. 1992, *Anfore Romane a Padova: ritrovamenti dalla città*. - *Materiali d'archeologia* 1, Veneto I, Modena.
- PETRU, P. 1976, Die römerzeitliche keramische Produktion in Jugoslawien. - *Arh. vest.* 27, 224-231.
- RODRIGUEZ, H. 1992, Bemerkungen zur relativchronologischen Gliederung der südostalpinen spätromisch-spätantiken Gebrauchskeramik. - V: *Il territorio tra tardoantico e altomedioevo. Metodi di indagine e risultati. 3 seminario sul tardoantico e l'altomedioevo nell'area alpina e padana. Monte Barro-Galbate (Como), 9-11 settembre 1991*, Biblioteca di Archeologia medievale, 159-178, Firenze.
- SACKETT, L. H. 1993, *The Roman Pottery. Knossos, from Greek City to Roman Colony. Excavations at the Unexplored Mansion II*. - *The Brit. Sch. Arch. Ath.* 21, Section 6.
- SAGADIN, M. 1989, Kieslstein - *Var. spom.* 33, 221.
- SCHINDLER-KAUDELKA, E. 1975, *Die dünwandige Gebrauchskeramik vom Magdalensberg*. - *Kärnt. Musschr.* 58.
- SCHINDLER, M. in S. SCHEFFENEGGER 1977, *Die glatte rote Terra sigillata vom Magdalensberg*. - *Kärnt. Musschr.* 62.
- SLAPŠAK, B. 1977a, Ad: *CIL* 5, 698 (Materija): via derecta - translata (in fines alicuius) - restituta. - *Arh. vest.* 28, 122-127.
- SLAPŠAK, B. 1977b, Rodik pri Kozini. - *Var. spom.* 21, 260.
- SLAPŠAK, B. 1978, Rodik-Ajdovščina. - *Arh. vest.* 29, 546-547.
- SLAPŠAK, B. 1985, Ajdovščina nad Rodikom, Prazgodovinsko in antično naselje. - *Arh. pregl.* 26, 135-136.
- SVOLJŠAK, D. 1985, Sv. Pavel nad Vrtovinom. Rezultati sondiranja leta 1966. - *Arh. vest.* 36, 195-236.
- TURK, I. et. al. 1993, Podmol pri Kastelcu - novo večplastno arheološko najdišče na Krasu. - *Arh. vest.* 44, 45-96.
- TORTORELLA, S. 1987, La ceramica africana: un riesame della problematica. - V: *Ceramiques Hellénistiques et Romaines II*, Centre de recherches d'histoire ancienne 70, 287.
- VIČIČ, B. 1994, Zgodnjerimsko naselje pod Grajskim gričem v Ljubljani. Gornji trg 30, Stari trg 17 in 32. - *Arh. vest.* 45, 25-80.
- VIDRIH PERKO, V. 1994, *Poznoantične amfore v Sloveniji*. Neobjavljena disertacija. - Ljubljana.

Roman Pottery from Ajdovščina near Rodik

Summary

This study of the pottery from Rodik encompasses the material from systematic archaeological excavations in 1993, as well as field surveys in 1993 and August 1995 at this site (ANSI 1975, 132). The excavation and surveys are continuations of earlier research (Slapšak 1977; Slapšak 1978; Slapšak 1985; Slapšak 1987; Istenič 1987) performed by the Archaeological Department of the Faculty of Arts in Ljubljana under the direction of Professor Božidar Slapšak with the participation of students and colleagues.

The pottery from the excavations (Vidrih Perko 1994, 120-126) is supplemented nicely by the material found in the field survey.¹

The early Roman pottery is composed of tumblers and cups with thin walls (Fig. 1: 1,2) (Schindler-Kaudelka 1975, 167). A fragment of thin walled pottery with rod-like decoration is from the early Augustan period (Fig. 3: 54) (Schindler-Kaudelka 1975, 39 ff.; Vičič 1994, 25-80, Pl. 5:11, in phase IIIa; Knez 1992, Pl. 62: 9), as is probably also true of a fragment of pottery with a black slip (Horvat 1990, 116, n. 32; Horvat 1993, 11). Atypical fragments of Po Valley sigillata (Schindler, Scheffenecker 1977, 18; fabric B; Conspectus, 26) and imitations (Schindler-Kaudelka 1975, Pl. 39: 130) cannot be dated specifically.

Several fragments of stamped clay lamps were also found (Alram-Stern 1989, 36 ff.; Istenič 1993, 313), of Italic and local production (Fig. 1: 3; Fig. 3: 55), which are also known from the Rodik cemetery (Istenič 1987, gr. 1: pl. 1: 2; gr. 2: pl. 3: 2; gr. 3: pl. 5: 2; gr. 6: pl. 9: 2).

The table ware of local production often imitates imported pottery (Fig. 3: 56-58) (Istenič 1987, 108).

Several forms of coarse domestic pottery of local production were also from the early Roman period, such as pots, small bowls, and lids (Fig. 1: 14,15,18,21) (Istenič 1987, gr. 4: pl. 7: 2; gr. 6: pl. 10: 7), which are closely related to the prehistoric Castellieri tradition (Istenič 1987, 108). The prehistoric tradition can also be noted at other sites in the Kras or Karst geographic region of Slovenia (e.g. Povir Merišče (Osmuk 1976, Pl. 1: 1-3)).² The vessels are most often decorated with shallow horizontal channelling or whisk decoration (Fig. 1: 21), however a decoration of wavy lines appears on the later vessels (Fig. 1: 22), such as at Piran among the material excavated at the site of St George (V. Vidrih Perko, *Acta Rei Cret. Rom. Faut.* 34, 1995, 241-248).

The dating of the earliest Roman layer to the Augustan period and the first half of the 1st century AD is also indicated by remains with early forms, that were recognizable among earlier excavated material. Among them are amphorae of type Lamboglia 2/Dressel 6A (Pesavento Mattioli 1992, 41,46,58, and 61; Horvat 1993, 5,17). Fragments of amphorae of Dressel 6B type are also common (Bezeczky 1995, 55).

The late Roman amphorae are dominated by those of African origin (Keay 1984, 184-219): primarily in the form of late Roman cylindrical amphorae,³ and other amphora types (Mackensen 1992, 245); these are the so-called types Keay XXV, variant C (Fig. 2: 23-24; Fig. 3: 73) (Keay 1984, 184), Ostia IV, 143 (Keay 1984, 189 and 194, Fig. 78:11), and type Keay XXVI, variants B and D (Fig. 2: 26-31), F and G (Fig. 2: 32,33) (Keay 1984, 212-216, Fig. 90:11; 91:13).

The fabric, the ribbed surface, and the typical fragments of the handles (Fig. 2: 36-39) led several times to the recognition of eastern Mediterranean late Roman amphorae of the LR 1 shape; i. e. type Keay LIII or related types (Fig. 2:

32,33) (Keay 1984, 268-278; Korošec 1955, Pl. XVI: 1; Sagadin 1991, 221; Svoljšak 1985, Pl. 9, 141; Mardešič 1994, Cat. no. 2; Albarella, Ceglie, Roberts 1993, 198, Fig. 19:147), Palestinian amphorae of forms LR 4-6 (Keay 1984, 278-283, Fig. 121-123), and Aegean jugs of type LR 3 (Keay 1984, 286-289, fabric 17; Keay 1984, 286, Fig. 124: 7-8, with literature).

Late Roman cylindrical amphorae were classified as vessels for African oil, while the other amphora types, the Aegean small jugs, and the Gaza and LR 1 type amphorae were primarily used to transport wine. In many cases, the same forms of amphorae could serve for the transport of various liquid cargoes.

The material also included many tiles.⁴

The main Late Roman imported vessels were made of African sigillata (Carandini 1981, 11-18), and imitations of it, as well as most likely Phocaean sigillata (Hayes 1972, 329; Hayes 1980, 525), or imitations thereof (Fig. 1: 4) (Leben, Šubić 1990, Pl. 13: 231; Hayes 1972, 140-144). The material produced in Africa also included certain forms of lids or shallow bowls without slips (Fig. 2: 43,44) (Atlante, 212, Pl. CIV: 5,6). Among the earliest was a plate of the Hayes 50 form (Fig. 2: 40-42), although the later Hayes form 50 B (Atlante, 65) and copies of it (Fig. 3: 56) predominate.

Particularly common forms were wide bowls of type 61 B (Hayes 1972, 105, Fig. 17: 33; Atlante, 82-84) and similar material (Fig. 1: 12; 2: 48; Fig. 3: 49) (Hayes 1972, 100-107, Fig. 17; Atlante, 84; Pl. XXXV: 6), as well as type Hayes 64 (Fig. 1: 13) (Hayes 1972, 109-111; Atlante, 87) and Hayes 65 (Fig. 1: 11) (Hayes 1972, 111, Fig. 18; Atlante, 82), common in the later variants, significant for the end of the 4th and the first half of the 5th century.

The majority of the material, including fragments of vessels with stamped decoration (Fig. 1: 6; Fig. 3: 51,52) (Hayes 1972, 259, Fig. 48: e; Hayes 1972, 236,239; Atlante, 123; Mackensen 1985, 32), indicates a date in the 4th century, especially the second half, and in the first half of the 5th century (Hayes 1972, 218, Fig. 42, no. 77; Atlante, 128, stamp no. 143). The style designated as A(ii) is dated in Atlante, to 350-420 AD (Mackensen 1985, 33).

The same dating applies to the small bowls of type Lamboglia 57 (Hayes 1972, 121-124, Fig. 21), Hayes type 73 A (Fig. 1: 7,8; 2: 46) (Atlante, 72, where an example of a deposit from Abu Mena is cited, dated to ca. 480, with a large quantity of small bowls of the same type, mostly undecorated). Certain forms have remained unclassified: Delgado 1968, III, no. 1 (Fig. 2: 45) (Atlante, 70, Pl. XXX: 15), Hayes type 71 B (Hayes 1972, 120; Atlante, 71), and Hayes type 73 (Hayes 1972, 121). The dish type Hayes 68 (Hayes 1972, 116, Fig. 68) or a similar form may perhaps also be represented (Fig. 3: 53) (Atlante, 121, Pl. LV: 6; Atlante, 99, Pl. XLVII).⁵

The forms that appear as early as the mid 5th century include a Hayes 81 B type dish (Fig. 1: 5) (Hayes 1972, 129, Fig. 22: 8; Atlante, 104, Pl. XLVIII: 4), and a plate of the type Hayes 67, no. 28 (Fig. 2: 47) (Hayes 1972, 112-116; Atlante, 88, Pl. XXXVII: 10,11), very roughly made (Hayes 1972, Fig. 19: 28; also see Mackensen 1985, Fig. 2: 2,3). This fact rather limits the chronological placement of the majority of the pottery material to the mid 5th century.

The Aegean pots (Fig. 3: 70) (Hayes 1983, 105, n. 19; Sackett 1993, 170-172, Fig. 5, 6) in grave 6 of the Rodik cemetery are dated to the first half of the 2nd century by a clay lamp of the Buchi Xa type (Istenič 1988, 108, Pl. 9:5).

They are usual among material of the 5th century (Albarella, Ceglia, Roberts 1993, 180-184), and they have also been identified at other Slovenian Late Roman sites, such as Hrušica and at cave sanctuaries (Giesler 1981, 245, Liste 74/9, Pl. 51: 7,8; Turk et al. 1993, 45-96,61).

The late Roman coarse cooking vessels of local production (Petru 1976, 224) also include jugs (Mikl Curk 1973, 894, n. 65), pots with everted rims (Osmuk 1985/1987, 79-104, Pl. 5: 11-14; Povir Merišče - Osmuk 1976, Pl. 1: 4; Leben, Šubic 1990, Pl. 10-12), and lids and bowls (Fig. 1: 16,17,19,20; Fig. 3: 66-69). A fragment ornamented with multiple wavy lines is important (Rodriguez 1992; Leben, Šubic 1990, 313-354, Pl. 11: 190; 12: 210-212), as this is a very characteristic decoration on material from the late 5th and the 6th centuries. It can thus be concluded that the fragment of a coarse domestic pot with incised multiple wavy lines belongs to the latest phase of the settlement at Rodik, in the period of the first half and middle of the 5th century (Fig. 1: 22).

The comparison of a chronologically sensitive form of African sigillata with forms of vessels from the early 5th century deposit at Molisa confirms the dating of the latest material from Rodik to the first half and middle of the 5th century (Albarella, Ceglia, Roberts 1993, 166; Tortorella 1987, 287).

It is apparent from the surveyed material that the chronologically sensitive pottery of the mid Roman period is entirely missing. In comparing Rodik to the other coastal sites, the presence of early forms of African sigillata could be expected. However, the earliest form found at Rodik was a Hayes type 50 plate. Late variants of it appear, which are significant for the second half of the 4th and the beginning of the 5th centuries. African amphorae of type Keay XXV and XXVI belong to the same period (Albarella, Ceglia, Roberts 1993, Fig. 19, 150 a and b).

Particular note should be made of the presence of late amphorae of type Keay XXVI F and G, and late Roman forms of eastern Mediterranean LR 1 amphorae (Albarella,

Ceglia, Roberts 1993, Fig. 19, 147), characteristic for the second half of the 5th century and for the 6th century.

The pottery analysis thus agrees with the previously known results of earlier research and supplements the statistic analysis of the studied material gathered during the field survey (Fig. 1,2) (Ciglenečki 1987, 157 and 163).⁶

From the above, and from earlier research, it can be concluded that Rodik was an important strategic spot in the hinterland of *Claustra* (Slapšak 1985, 136). The analysis of the pottery material indicates that the station was well supplied with provisions of North African provenience, significant for *annona*, i. e. a tax in foodstuffs.

Several other late Roman finds and sites are known in the near vicinity of Rodik: the Škocjanske jame (ANSI 1975, 132), Roška jama (ANSI 1975, 133), Vrhpolje near Kozina, Veliko Gradišče, Mandrije (Osmuk 1989), and Luknja v Lazu (ANSI 1975, 132).

Acknowledgments

I would very much like to thank Prof. Božidar Slapšak, of the Department of Archaeology, University of Ljubljana, who allowed me to take part in the field survey at Rodik in August 1995, and who also gave impetus to my study of the pottery material collected during the excavation campaign in 1993.

The statistic tables and graphs were prepared by the university student Dimitrij Mlekuž.

I particularly thank the students Nataša Čepe, Mojca Jančar and Bernarda Županek for their patient collaboration in inspecting the material and preparing the catalogue and Ida Murgelj for drawings.

I am grateful to Dr. Jana Horvat, Institute of Archaeology, Slovenian Academy of Sciences and Arts, for having carefully read the article and having made suggestions.

Dr. Verena Vidrih Perko
Mestni muzej Ljubljana
Gosposka 15
SI-1000 Ljubljana